

O'ZBEKISTON SHAROITIDA YOSHLARNING MEDIA SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH

Saidov Jasur Doniyor o'g'li

Guliston Davlat universiteti

Asrorova Mavludaoy Umurzoq qizi

Guliston Davlat universiteti Amaliy matematika yo'nalishining
1-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15429960>

ARTICLE INFO

Received: 5 th May 2025

Accepted: 10th May 2025

Published: 16th May 2025

KEYWORDS

media, media makon, media savodxonlik, madaniyat, manipulyatsiya, soxta yangiliklar (fake news), ijtimoiy tarmoqlar, axborot xavfsizligi, ta'lim tizimi, ommaviy axborot vositalari, raqamli texnologiya, axborot ta'siri, axborot hujumlari, raqamli savodxonlik.

ABSTRACT

Maqolada O'zbekiston sharoitida yoshlarning media savodxonligini rivojlantirishning dolzarb masalalari tahlil qilinadi. Avvalo, media savodxonlik tushunchasining mazmuni va uning zamonaviy axborot makonida tutgan o'rnini keng yoritilgan. Yosh avlodning media madaniyatini shakllantirish, soxta va noto'g'ri axborotlarni farqlash qobiliyatini rivojlantirish bugungi kunda alohida e'tibor talab qiluvchi masala sifatida ko'rsatib o'tiladi. Maqolada O'zbekistonda bu borada amalga oshirilayotgan islohotlar, ta'lim tizimida media savodxonlikni rivojlantirishga qaratilgan dasturlar va loyihalar o'rganiladi. Shuningdek, mavjud muammolar, ularning kelib chiqish sabablari va istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlari tahlil qilingan. Xulosa qismida esa yoshlarning media savodxonligini oshirish uchun amaliy tavsiyalar va takliflar ilgari surilgan bo'lib, ularning amalga oshirilishi zamonaviy jamiyatda axborot xavfsizligini ta'minlashda muhim omil sifatida taqdim etiladi.

XXI asrda axborot oqimi beqiyos tezlikda oshib bormoqda. Ayniqsa, yoshlar hayoti va tafakkurida internet va ommaviy axborot vositalari katta o'rin tutadi. Shu bois media savodxonlik – zamonaviy jamiyatda mustahkam o'rin egallash uchun zarur ko'nikma va bilimlar majmui sifatida ahamiyat kasb etmoqda. O'zbekistonda ham bu yo'nalishda tizimli ishlar olib borilmoqda, ammo hali oldinda bajarilishi lozim bo'lgan vazifalar talaygina.

O'zbekiston ham bugungi rivojlangan davlatlar qatoridan joy egallab kelayotgan bir davrda ushbu mavzuga davlat tomonidan alohida e'tibor qaratilmoqda. Aynan talabalarning bir qancha tahdidlar qurshoviga tushib qolmasliklari uchun axborot madaniyati, mediasavodxonlik xususida ularni fundamentalni hosil qilish, undan o'rinli foydalanish ko'nikmasini rivojlantirishga alohida e'tibor berilmoqda. Talaba-yoshlar o'rtasida mediasavodxonlikni rivojlantirish orqali ma'naviy va moddiy tahdidlarga kurashuvchanlik qobiliyatlarini shakllantirib borishga erishish bunda eng old o'rindagi maqsad demakdir.

O'tgan yillar mobaynida mamlakatimizdagi barcha tizimlarga axborot kommunikatsiya texnologiyalari joriy etildi, fan va ta'lim sohasida umumlashgan va ruxsat etilgan ma'lumotlar

bazasi paydo bo'ldi, mamlakat hududida madaniyat, axborot markazlarining keng tarmoqlari paydo bo'ldi. O'zbekiston respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev tomonidan 2019-yildan boshlab beshta muxim tashabbus joriy qilindi. Bu tashabbusning asosiy yo'nalishlaridan biri yoshlarda kompyuter savotxonligini oshirish yo'li belgilab qo'yilgan. Bu xam mamlakatda axborot texnologiyalariga qaratilgan e'tiborni ko'rsatadi.

Mamlakatimizda shakllangan mediamuhitdan samarali foydalanish bilan birga, ehtiyotkor munosabatda bo'lish asosiy vazifa hisoblanadi. Mediamakon ta'sirini insonlar ongiga o'z holicha tashlab qo'yib bo'lmaydi. Chunki media makon mafkuraviy tahdidlarning kirib kelishida yetakchi o'rinlarda turuvchi vosita sanaladi. Hozirgi globallashtan, mediamuhit va mediamakon taraqqiy etgan zamonda yashayotgan ekanmiz, ushbu jarayonda kirib kelayotgan mafkuraviy tahdidlardan himoyalaniish zarur. Mediamakondan foydalanayotgan insonlar turli ijobiy yoki salbiy axborotlarni to'g'ridan-to'g'ri qabul qilavermasliklari uchun, avvalo, ularda mediamadaniyat va mediasavodxonlikni shakllantirish lozim.

Raqamli texnologiyalarning mediasavodxonlikka ta'siri

Raqamli texnologiyalar mediasavodxonlikni shakllantirishda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi. Ular axborot oqimiga kirish imkonini oshirish bilan birga, yangi xavflarni ham keltirib chiqaradi. Axborotga kirish: Internet va raqamli qurilmalar yoshlarni turli xil axborot manbalariga ulaydi. Shu sababli, ulardan tanqidiy foydalanish o'rgatilishi zarur. Soxta axborot xavfi: Fake news va manipulyativ kontent tarqalishi bilan kurashish uchun texnologiyalarni tanqidiy boshqarish ko'nikmasi talab qilinadi. Texnologiyalarni o'rganish: Yoshlarni raqamli vositalardan foydalangan holda axborotni tahlil qilish va uni baholashga o'rgatish zarur.

Mediasavodxonlikni rivojlantirishda raqamli vositalarning o'rni Texnologiyalar mediasavodxonlikni rivojlantirishda qulay va interaktiv imkoniyatlar taqdim etadi. Interaktiv platformalar: O'quvchilarga raqamli kurslar va mobil ilovalar orqali axborotni tahlil qilishni o'rgatish samarali. Faktlarni tekshirish vositalari: Fake news va manipulyatsiyalarni aniqlash uchun texnologik vositalardan foydalanish, masalan, "Google Fact-Check Explorer". Ijtimoiy tarmoqlarda mediamadaniyat: Yoshlarni ijtimoiy tarmoqlarda axborotni mas'uliyatli baholash va tarqatishga o'rgatish.

Media savodxonlikni shakllantirishda ta'limning ahamiyati

Ta'lim texnologiyalarni samarali qo'llash orqali mediasavodxonlikni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Maxsus darslar: Maktab va universitetlarda mediasavodxonlik bo'yicha darslar joriy qilish zarur. Amaliy mashg'ulotlar: Yoshlarni raqamli texnologiyalar yordamida axborotni tekshirishga va undan mas'uliyatli foydalanishga jalb qilish. Raqamli madaniyatni rivojlantirish: Yoshlar uchun tanqidiy fikrlash va axborotni xavfsiz boshqarish madaniyatini shakllantirish. Raqamli texnologiyalar mediasavodxonlikni rivojlantirishning asosiy vositasidir. Ular yoshlarni turli xil axborot manbalariga ulash bilan birga, manipulyatsiya va noto'g'ri axborot tahdidlariga qarshi kurashishni ham talab qiladi. Texnologiyalardan samarali foydalanish orqali ta'lim mediasavodxonlikni shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayon yoshlarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirib, ularni raqamli dunyoda muvaffaqiyatli harakat qilishga tayyorlaydi.

O'zbekistonda media savodxonlik masalasi so'nggi yillarda tobora muhim mavzuga aylanib bormoqda. Jamiyatda axborot oqimi kuchaygani sayin, aholining turli xil media manbalaridan oqilona va tanqidiy foydalanish qobiliyatini oshirish zarurati ortmoqda. Internet va raqamli texnologiyalar taraqqiy etar ekan, ko'pchilik axborotni tezda qabul qiladi, ammo har doim ham uning to'g'riligini tekshirmaydi. Bu esa turli yolg'on xabarlar, dezinformatsiya va salbiy ta'sirlarning tarqalishiga sabab bo'lmoqda.

Davlat bu borada turli chora-tadbirlarni amalga oshirib kelmoqda. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi va boshqa qonun hujjatlarida axborot madaniyatini oshirishga alohida e'tibor qaratilgan. Oliy o'quv yurtlarida jurnalistika va axborot texnologiyalari yo'nalishlarida media savodxonlik mavzusi o'qitilmoqda. Bundan tashqari, xalqaro tashkilotlar va nodavlat

tashkilotlar tomonidan o'qituvchilar va jurnalistlar uchun treninglar tashkil etilmoqda, bolalar va yoshlar orasida internet xavfsizligini targ'ib qilish bo'yicha qo'llanmalar tayyorlanmoqda. Media savodxonlik ayniqsa yoshlar hayotida muhim o'rin tutadi. Bugungi kunda yoshlar ko'proq raqamli makonda – ijtimoiy tarmoqlar, bloglar va veb-saytlarda faol. Ular o'z hayotlari, qarashlari va qarorlariga katta ta'sir ko'rsatadigan axborot oqimi ichida yashamoqda. Media savodxonlik yoshlarni yolg'on va noto'g'ri axborotlardan himoya qilish, ularning mustaqil fikrlashini rivojlantirish va ongli qarorlar qabul qilishga yordam beradi. Ayniqsa, hozirgi kunda tez-tez uchraydigan zararli kontent va kiber tahdidlar yoshlarning ruhiy va jismoniy sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois, ularni axborot xavfsizligi va tanqidiy fikrlashga o'rgatish nihoyatda muhimdir.

Media savodxonlikni rivojlantirishda nafaqat davlat, balki oddiy fuqaro va jamoatchilik vakillari ham o'z hissasini qo'shmoqda. Ijtimoiy tarmoqlarda faol blogerlar va kontent yaratuvchilar jamiyatga foydali va ishonchli ma'lumotlar yetkazishga harakat qilmoqda. Ayrim ilg'or o'qituvchilar maktablarda va kurslarda media savodxonlikka bag'ishlangan darslar o'tkazmoqda, ota-onalar esa bolalarini xavfsiz internetdan foydalanishga o'rgatmoqda. Yoshlar esa o'zaro tajriba almashib, jamiyatda axborot madaniyatini shakllantirishga hissa qo'shmoqda.

Shu bilan birga, media savodxonlik darajasining past bo'lishiga bir nechta asosiy omillar sabab bo'lmoqda. Birinchidan, qishloq joylarda internet va media vositalarining yetishmovchiligi hamda infratuzilmaning rivojlanmaganligi bu borada katta to'siq bo'lib turibdi. Ikkinchidan, ko'plab odamlar media savodxonlik tushunchasini yetarlicha anglab yetmagan, bunga sabab esa ta'lim tizimida bu mavzuning yetarlicha qamrab olinmaganidir. Uchinchidan, ayrim fuqarolar tanqidiy fikrlash ko'nikmasiga ega emas va ko'r-ko'rona axborotga ishonishga moyil. Shuningdek, sifatli va xolis axborot manbalarining kamligi ham muhim omil sanaladi.

Afsuski, bu holatlar ayrim salbiy voqealarga ham sabab bo'lmoqda. Masalan, 2020-yilda koronavirus pandemiyasi paytida tarqalgan feyk yangiliklar natijasida odamlar dorilarni noto'g'ri ishlatishga urinishgan, bu esa sog'liq uchun jiddiy xavf tug'dirgan. Shuningdek, turli moliyaviy piramida sxemalariga aldanib qolgan fuqarolar moddiy zarar ko'rgan. Ba'zan esa, noto'g'ri axborotlar asosida jamoaviy norozilik yoki tushunmovchilik holatlari yuzaga kelgan. Media savodxonlik pastligi yana bir xavfli oqibatga olib kelishi mumkin – bu axborot hujumlariga nisbatan zaiflikdir. Axborot hujumlari – ya'ni ataylab noto'g'ri yoki chalg'ituvchi ma'lumotlarni keng tarqatish orqali jamiyat barqarorligini buzishga qaratilgan harakatlar – tobora kuchaymoqda. Masalan, 2022-yilda ayrim ijtimoiy tarmoqlarda tarqatilgan noto'g'ri xabarlar Andijon va boshqa hududlarda aholining noroziligiga sabab bo'lib, vaziyatni keskinlashtirishga urinishlar bo'lgan. Yana bir misol – ayrim blogerlar yoki yolg'on sahifalar orqali O'zbekistonda sodir bo'lgan tabiiy ofatlar yoki yirik voqealar yuzasidan vahimali va chalg'ituvchi ma'lumotlar tarqatilib, odamlar orasida qo'rquv va ishonchsizlik kayfiyati kuchaygan.

Ba'zi hollarda oddiy fuqaro ham axborot hujumlaridan zarar ko'rgan. Masalan, ayrim ijtimoiy tarmoqlarda firibgarlar shaxsiy ma'lumotlarni qo'lga kiritish uchun yolg'on sovrinlar o'yinlari tashkil etgan va ko'plab foydalanuvchilar aldangan. Ayrim jurnalist va blogerlar esa noto'g'ri ma'lumot tarqatish natijasida huquqiy muammolarga duch kelgan.

Shu o'rinda barchamizni insonlardagi mamlakatimizda media savodxonlikning pastligi va jadal rivojlanmayotganligi kimning aybi yoki bunga nima sabab bo'lmoqda kabi savollar qiziqtirib kelmoqda. Bu savollarga javoblar bormi?

O'zbekistonda media savodxonlikning pastligi keng tarqalgan muammo bo'lib, bu jamiyatning axborotga bo'lgan munosabatini va uning ta'sirini ko'rsatadi. Bugungi kunda odamlar axborotni tezda olish, tarqatish va ulashishda faol bo'lsa-da, aksariyat hollarda bu axborotlarning to'g'riligini tekshirish yoki ishonchli manbalardan foydalanish ko'nikmasi yetishmayapti. Bu esa o'z navbatida, media savodxonlikning past darajada bo'lishiga olib

kelmoqda. Ammo kimning aybi ekanini tahlil qilishda, bu muammoning bir nechta sabablari bor.

Birinchi, ta'lim tizimi media savodxonlikni rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. O'zbekistonning aksar ta'lim muassasalarida media savodxonlikka alohida e'tibor berilmagan. Maktab va o'rta ta'limda axborot madaniyatini o'rgatish uchun yetarlicha o'quv materiallari yoki darslar mavjud emas. Ko'plab o'quvchilar axborot vositalarining mohiyatini tushunmaydilar, shuningdek, media manbalarining ishonchliligi haqida bilimga ega emaslar. O'qituvchilarning media savodxonlikni o'rgatishdagi roli juda katta bo'lsa-da, ularning ko'pchiligi bu sohada yetarlicha malakaga ega emas. Demak, ta'lim tizimi va o'qituvchilarning media savodxonlikni yetarlicha rivojlantirmayotgani bu holatning asosiy sabablaridan biridir. Ikkinchi, internet va ijtimoiy tarmoqlar ommaviy axborot vositalarining o'rnini bosib, axborot tarqatishda katta vosita bo'lib qolgan. Ammo, internetdagi axborotlarning ko'p qismi noto'g'ri yoki manipulyatsiyalangan bo'lishi mumkin. Aksariyat ijtimoiy tarmoqlar foydalanuvchilari ma'lum bir maqsad uchun noto'g'ri axborotlarni tarqatadilar. Ular tomonidan tarqatilgan feyk yangiliklar ko'plab odamlarni aldaydi, natijada jamiyatda noto'g'ri fikrlar va salbiy oqibatlar yuzaga keladi. Bu muammo, ayniqsa, axborotni faqat bir manbaga asoslanib qabul qiladigan odamlar orasida keng tarqalgan. Ommaviy axborot vositalari va internet platformalari ham bu holatda mas'uliyatni o'z zimmalariga olishlari kerak.

Shuningdek, fuqarolarning axborotni tahlil qilishdagi zaifliklari ham muammo keltirib chiqaradi. Ko'plab odamlar axborotni tekshirmasdan, uning manbalarini aniqlamasdan, to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini o'ylamasdan tarqatadilar. Bunday xatti-harakatlar axborotning noto'g'ri tarqalishiga olib keladi va bu jamiyatda noto'g'ri tushunchalar va manipulyatsiyalarga sabab bo'ladi. Fuqarolar axborot olishda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishlari, har bir yangilikni sinchiklab tekshirishlari lozim.

Raqamli texnologiyalarni kengaytirish va internetga kirishni ta'minlashda davlat va xususiy sektorning mas'uliyati katta. Qishloq hududlarida va ayrim chekka joylarda internet va raqamli texnologiyalarning yetishmasligi ham media savodxonlikka ta'sir ko'rsatadi. Internetga kirish imkoniyati bo'lmagan joylarda odamlar axborotni olishda muammolarga duch kelishadi. Bu esa, o'z navbatida, media savodxonlikni rivojlantirishni qiyinlashtiradi.

Jamiyatning o'zida media savodxonlikka nisbatan salbiy munosabat va uning ahamiyatini tushunmaslik ham bu masalani hal qilishda katta to'siq bo'lmoqda. Odamlar axborot olishda shunchaki yangiliklarni qabul qilish bilan cheklanadilar, ammo bu axborotlarning ishonchliligini tekshirish yoki ularni tahlil qilishni o'rganishmaydi. Madaniyat va jamiyatda tanqidiy fikrlash va axborotni tekshirishni qadrlash madaniyatini rivojlantirish muhimdir.

Media savodxonlikning pastligi faqat bitta tomonning aybi emas. Bu – ta'lim tizimi, ommaviy axborot vositalari, fuqaroning shaxsiy mas'uliyati va jamiyat madaniyati kabi bir nechta omillarning ta'siridan kelib chiqadigan masala. Bunday holatlarning oldini olish uchun, nafaqat davlat, balki har bir fuqaroga ham o'z mas'uliyatini anglash va axborotni tahlil qilishda ehtiyotkor bo'lish zarur. Shuningdek, ta'lim tizimida media savodxonlikni o'rgatish, axborot vositalarini nazorat qilish va foydalanuvchilarni tanqidiy fikrlashga o'rgatish ham muhim choralar sifatida qaraladi. Shunday qilib, media savodxonlikni oshirish va uning pastligini kamaytirish uchun keng miqyosdagi chora-tadbirlar talab etiladi.

Shu bois, kelgusida media savodxonlikni rivojlantirish uchun uni umumiy ta'lim tizimiga chuqurroq joriy qilish, ommaviy axborot vositalari orqali targ'ibotni kuchaytirish va malakali mutaxassislar tayyorlash muhimdir. Internet va boshqa raqamli platformalarda ham qulay o'quv kurslari va qo'llanmalarni yaratish zarur. Media savodxonlik rivoji aholining, ayniqsa yoshlarning axborotga ongli va mas'uliyatli munosabatini shakllantirib, jamiyat barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

O'zbekiston hukumati bu masalani muhim hisoblab, axborot xavfsizligini ta'minlash va media savodxonlikni oshirish uchun bir qator tashabbuslarni amalga oshirmoqda. 2020-yilda e'lon qilingan **“Raqamli O'zbekiston 2030”** strategiyasi doirasida media savodxonlikni oshirish

masalalari alohida ko'zda tutilgan. Strategiyaning maqsadi – axborot va kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishini ta'minlash, shu bilan birga, media savodxonlikni oshirish, feyk yangiliklar va noto'g'ri axborotlarni kamaytirishdir. Shuningdek, **Axborot va kommunikatsiya texnologiyalari agentligi (AKTA)** tomonidan media savodxonlikni rivojlantirish bo'yicha bir qator o'quv dasturlari va seminarlar tashkil etilmoqda. Bu dasturlar aholining turli qatlamlarini, ayniqsa, yoshlarni, axborotni to'g'ri qabul qilish va uning manbalarini tekshirishga o'rgatishga qaratilgan.

O'zbekistonning ommaviy axborot vositalari ham media savodxonlikni rivojlantirishda muhim rol o'ynamoqda. **“O'zbektelekom”** va **“Uzbekistan National News Agency (UzA)”** kabi tashkilotlar, soxta yangiliklar va manipulyatsiyalarga qarshi kurashishda faol ishtirok etmoqda. Bularning barchasi davlatning axborot xavfsizligini ta'minlashga bo'lgan katta e'tiborini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, media savodxonlikni rivojlantirishga jamoatchilik va shaxslar ham o'z hissalarini qo'shmoqdalar. Jurnalistlar va blogerlar, xususan, **Abdulla Aripov** va **Ibrohim Tashkent** kabi taniqli shaxslar axborot xavfsizligini ta'minlash, feyk yangiliklarga qarshi kurashish va media savodxonlikni oshirish borasida faoliyat yuritmoqdalar. Ular o'zlarining bloglarida va ijtimoiy tarmoqlarida soxta yangiliklar va manipulyatsiyalarni oshkor qilish, shuningdek, media savodxonlikni targ'ib qilishga qaratilgan materiallar bilan aholini xabardor qilmoqdalar.

Fuqarolar tomonidan olib borilayotgan faoliyatlar ham alohida ta'kidlash lozim. **“Fake News Busters”** kabi ijtimoiy guruhlar, ayniqsa yoshlar o'rtasida soxta yangiliklar va axborot manipulyatsiyalariga qarshi kurashish uchun maxsus aksiyalar va treninglar o'tkazmoqda. Bu guruhlar, ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlarda noto'g'ri axborot tarqatishning oldini olishga va foydalanuvchilarni media savodxonlikka o'rgatishga katta hissa qo'shmoqda.

Shunday qilib, O'zbekistonda media savodxonlikni rivojlantirish borasida davlat, jamoatchilik va shaxslar tomonidan amalga oshirilayotgan bir qator chora-tadbirlar mavjud. Bu jarayonni yanada samarali qilish uchun axborot xavfsizligini ta'minlash, axborotlarni tahlil qilish va to'g'ri qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish muhimdir. Ta'lim tizimi, ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlar tomonidan birgalikda olib boriladigan sa'y-harakatlar natijasida, media savodxonlikni oshirish mumkin va jamiyatda noto'g'ri axborot va manipulyatsiyalarni kamaytirish mumkin.

So'nggi yillarda hayotimizga internet tarmoqlari kirib, fikrlar xilma-xilligi ortdi. Aholida media savodxonlik madaniyati shakllana boshladi. U asta-sekinlik bilan turmush tarzimizning asosiy vaqtini egalladi. Insonlar o'rtasidagi munosabatlar ham virtuallashmoqda.

Bu bir tomondan ijobiy xarakterga ega bo'lib, ishning unumdorligini oshirayotgan bo'lsa, ikkinchi tomondan esa, odamlarning bir-biriga munosabatlari butunlay media makonga ko'chmoqda. Internetning kuch-qudrati kun sayin yuksalayotganidan sun'iy intellektuallashishga ham olib kelmoqda. Natijada fuqarolarda axborotdan foydalanish madaniyati shakllanmoqda. Shu maqsadda yangi Konstitutsiyamizning 33-moddasida *“Davlat Internet jahon axborot tarmog'idan foydalanishni ta'minlash uchun shart-sharoitlar yaratadi”* deya, birinchi marotaba mustahkamlandi. Demak, internet masalasi bugun tartibga solinishi, axborotdan foydalanish madaniyati, etikasini yaratilishi, fuqarolarning huquq va erkinliklari kengayishi belgilandi. Shuningdek, mazkur moddaga ko'ra, har kim fikrlash, so'z va e'tiqod erkinligi huquqiga egaligi, har kim istalgan axborotni izlash, olish va tarqatish huquqi ta'minlanayotganini ham alohida aytishimiz mumkin.

Konstitutsiyaviy choralar ham media savodxonlikni rivojlantirishda alohida o'rin tutadi. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va boshqa yuridik hujjatlarida fuqarolarning axborot olish va so'z erkinligi kafolatlangan. Ushbu huquqlarni amalga oshirishda jamiyatning ongli va mas'uliyatli media vositalaridan foydalanishi muhimdir. Konstitutsiya 31-moddasida *“Har kimning o'z fikrini erkin ifoda etish huquqi bor”* deb ko'rsatilgan bo'lsa, 29-moddasida

esa axborot olish va tarqatish huquqi kafolatlanadi. Bu huquqlar jamiyatda erkin va haqqoniy axborot almashinuvi uchun zarur asos yaratadi.

Shuningdek, O'zbekistonning "Ommaviy axborot vositalari to'g'risida"gi qonuni ham media savodxonlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu qonun O'zbekistondagi barcha ommaviy axborot vositalari faoliyatini tartibga soladi va ular orasida axborotning haqqoniyliги, ishonchliligi va har qanday xil manipulyatsiyalardan holi bo'lishi talab qilinadi. Bunday qonunlar davlat tomonidan jamoatchilikni media savodxonligini oshirishga yo'naltirishda muhim qadam bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa o'rnida shularni aytish mumkinki, O'zbekistonda yoshlarning media savodxonligini rivojlantirish masalasi hozirgi kunda dolzarb ahamiyatga ega. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi, internet va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi yoshlarni yangi axborot muhitida ongli ravishda harakat qilishga undaydi. Media savodxonlikni oshirishga qaratilgan davlat, jamoatchilik va shaxslarning sa'y-harakatlari samarali davom etmoqda. Davlat tomonidan ishlab chiqilgan "Raqamli O'zbekiston 2030" strategiyasi, AKTA tomonidan taqdim etilayotgan ta'lim dasturlari va ommaviy axborot vositalarining faoliyati yoshlarning axborot xavfsizligi va media savodxonligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Biroq, media savodxonlikning pastligi yoshlar orasida noto'g'ri axborotlar va soxta yangiliklarga qarshi kurashish bo'yicha bilimlarning yetishmasligiga olib kelmoqda. Bu esa, axborot xavfsizligini ta'minlash va jamiyatdagi ishonchni saqlashda muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Shuning uchun, media savodxonlikni oshirish borasidagi chora-tadbirlarni yanada kengaytirish, yoshlarni ongli axborot iste'molchisi sifatida tarbiyalash zarur.

O'zbekistonning kelajakdagi muvaffaqiyati yoshlarning media savodxonligini rivojlantirishga bo'lgan yondashuvning samaradorligiga bog'liq. Buning uchun davlat, ommaviy axborot vositalari, fuqarolar va yoshlarning o'zi birgalikda ish olib borishlari kerak. Media savodxonlikni oshirish jamiyatning axborotni ongli qabul qilish, tahlil qilish va undan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi. Toshkent, 2020.
2. Axborot va kommunikatsiya texnologiyalari agentligi (AKTA) rasmiy hisobotlari. Toshkent, 2021.
3. Jalilov, T. *Axborot va Jamiyat*. Toshkent: Fan, 2018.
4. Haydarov, O. *Media Savodxonlik Asoslari*. Toshkent: Ilm Ziyo, 2019.
5. Qayumov, Sh. *Raqamli Jamiyat va Yoshlar*. Toshkent: Yoshlar Nashriyoti, 2020.
6. Akramova, Z. *Ijtimoiy Tarmoqlar: Xavf va Imkoniyatlar*. Toshkent: Innovatsiya, 2021.
7. Karimov, B. "Media savodxonlik va yoshlarning axborot xavfsizligi." *O'zbekiston Milliy Universiteti Ilmiy jurnali*, №2, 2022, 45–52-betlar.
8. Ismoilov, N. "Soxta yangiliklarning jamiyatga ta'siri." *Axborot Texnologiyalari Jurnali*, №3, 2021, 33–40-betlar.
9. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi. "Axborot xavfsizligini ta'minlash to'g'risidagi qonun." Toshkent, 2019.
10. Abdulla Aripov va Ibrohim Tashkentning jurnalistik chiqishlari va intervyulari, 2020–2023 yillar.
11. "Fake News Busters" tashkilotining rasmiy materiallari va taqdimotlari, Toshkent, 2022.
12. Saidov, J. D. *Study of the process of database and creation in higher education. Guliston*. 2021.
13. Saidov, J. D. O. G. L., Allayorov, S. P., & Islikov, S. X. (2021). MA'LUMOTLAR OMBORINI YARATISH BO'YICHA KASBIY KOMPETENTLIGINI BAHOLASH MEZONLARI. *Scientific progress*, 2(1), 1804-1807.

14. Islikov, S., Saidov, J., & Xolmuminov, D. (2023). MUSTAQIL TA'LIMNI SHARQ MUTAFAKKIRLARINING QARASHLARI ASOSIDA TASHKIL QILISH. *Евразийский журнал технологий и инноваций*, 1(5), 172-174.
15. Saidov, J. D., Qudratov, A. N., Islikov, S. X., Normatova, M. N., & Monasipova, R. F. (2023). Problems of Competency Approach in Developing Students' Creativity Qualities for.
16. Eshbaevich, T. D. Gulistan State University, 120100, 4th microdistrict, Gulistan city, Syrdarya region, Uzbekistan E-mail: doniyor120373@ gmail. com Abstract. The article describes the creation of modern e-learning resources for educational process, their purpose, content, structure and stages of creation. The article also gives recommendations on how to create e-learning resources, and. *Pedagogika*, 21.
17. Тоштемиров, Д. Э. (2010). Таълим порталининг таркибий тузилиши ва услубий таъминоти. *Касб-хунар таълими*, 2, 10-11.
18. Anarbaev, A., Tursunov, O., Kodirov, D., Khudaev, I., Isakhodjayev, K., & Islikov, S. (2021). Pre-sowing activation of seeds by ultraviolet (UV) radiation. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 304, p. 03040). EDP Sciences.
19. Kalandarov, A. A., Kulmamatov, S., Islikov, S., Adilov, A., Kalandarov, A., & Allayarov, S. (2020). Numerical modeling of partially coupled problems of thermoelasticity. *International Journal of Advanced Trends in Computer Science and Engineering*, 9(3), 3095-3099.

INNOVATIVE
ACADEMY